

Informatyka 1 (EZ1E2008)

Politechnika Białostocka - Wydział Elektryczny
Elektrotechnika, semestr II, studia niestacjonarne I stopnia
Rok akademicki 2021/2022

Wykład nr 4 (01.04.2022)

dr inż. Jarosław Forenc

Plan wykładu nr 4

- Jednostki informacji cyfrowej
 - FLOPS
- Kodowanie znaków
 - ASCII, ISO/IEC 646, ISO 8859, EBCDIC, Windows-1250, Unicode
- Kodowanie liczb
 - NKB, BCD, kod 2 z 5, kod Graya
- Reprezentacja liczb całkowitych
 - liczby bez znaku
 - liczby ze znakiem (ZM, U1, U2)
- Reprezentacja zmiennoprzecinkowa
 - zapis, postać znormalizowana
 - zakres liczb zmiennoprzecinkowych

FLOPS

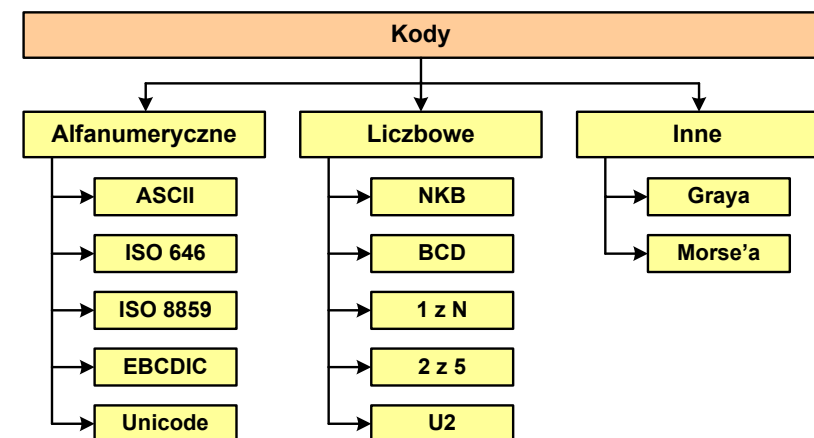
- **FLOPS** (FLOating point Operations Per Second)
 - liczba operacji zmiennoprzecinkowych na sekundę
 - jednostka wydajności układów zmiennoprzecinkowych
- Przykłady wydajności procesorów (teoretyczne):
 - Intel Core i7 975 3,46 GHz - 55,36 GFlops
 - Intel Core2 Quad Q9650 3,00 GHz - 48 GFlops
 - Intel Core2 Duo E8400 3,00 GHz - 24 GFlops
 - najszybszy system równoległy na świecie:
Supercomputer Fugaku (Japan) - 442.010.000 GFlops
RIKEN Center for Computational Science

processors: Fujitsu A64FX 2.2 GHz
nodes: 158.976, cores: 7.630.848
Red Hat Enterprise Linux
www.top500.org

Kodowanie

- **Kodowanie** - proces przekształcania jednego rodzaju postaci informacji na inną postać

Kod ASCII

■ ASCII - American Standard Code for Information Interchange

- 7-bitowy kod przypisujący liczby z zakresu 0-127:
 - literom (alfabet angielski)
 - cyfrom
 - znakom przestankowym
 - innym symbolom
 - poleceniom sterującym.

Dec Hex Char	Dec Hex Char	Dec Hex Char	Dec Hex Char
0 0 NUL	32 20 Space	64 40 @	96 60 `
1 1 SOH	33 21 !	65 41 A	97 61 a
2 2 STX	34 22 "	66 42 B	98 62 b
3 3 ETX	35 23 #	67 43 C	99 63 c
4 4 EOT	36 24 \$	68 44 D	100 64 d
5 5 ENQ	37 25 %	69 45 E	101 65 e
6 6 ACK	38 26 &	70 46 F	102 66 f
7 7 BEL	39 27 ^	71 47 G	103 67 g
8 8 BS	40 28 (72 48 H	104 68 h
9 9 TAB	41 29)	73 49 I	105 69 i
10 A LF	42 2A *	74 4A J	106 6A j
11 B VT	43 2B +	75 4B K	107 6B k
12 C FF	44 2C ,	76 4C L	108 6C l
13 D CR	45 2D -	77 4D M	109 6D m
14 E SO	46 2E .	78 4E N	110 6E n
15 F SI	47 2F /	79 4F O	111 6F o
16 10 DLE	48 30 0	80 50 P	112 70 p
17 11 DC1	49 31 1	81 51 Q	113 71 q
18 12 DC2	50 32 2	82 52 R	114 72 r
19 13 DC3	51 33 3	83 53 S	115 73 s
20 14 DC4	52 34 4	84 54 T	116 74 t
21 15 NAK	53 35 5	85 55 U	117 75 u
22 16 SYN	54 36 6	86 56 V	118 76 v
23 17 ETB	55 37 7	87 57 W	119 77 w
24 18 CAN	56 38 8	88 58 X	120 78 x
25 19 EM	57 39 9	89 59 Y	121 79 y
26 1A SUB	58 3A :	90 5A Z	122 7A z
27 1B ESC	59 3B ;	91 5B [123 7B {
28 1C FS	60 3C <	92 5C \	124 7C
29 1D GS	61 3D =	93 5D]	125 7D }
30 1E RS	62 3E >	94 5E ^	126 7E ~
31 1F US	63 3F ?	95 5F _	127 7F DEL

Kod ASCII - Kody sterujące

■ Kody sterujące - 33 kody, o numerach: 0-31, 127

Dec Hex Char	Dec Hex Char
0 0 NUL (null)	16 10 DLE (data link escape)
1 1 SOH (start of heading)	17 11 DC1 (device control 1)
2 2 STX (start of text)	18 12 DC2 (device control 2)
3 3 ETX (end of text)	19 13 DC3 (device control 3)
4 4 EOT (end of transmission)	20 14 DC4 (device control 4)
5 5 ENQ (enquiry)	21 15 NAK (negative acknowledge)
6 6 ACK (acknowledge)	22 16 SYN (synchronous idle)
7 7 BEL (bell)	23 17 ETB (end of trans. block)
8 8 BS (backspace)	24 18 CAN (cancel)
9 9 TAB (horizontal tab)	25 19 EM (end of medium)
10 A LF (NL line feed, new line)	26 1A SUB (substitute)
11 B VT (vertical tab)	27 1B ESC (escape)
12 C FF (NP form feed, new page)	28 1C FS (file separator)
13 D CR (carriage return)	29 1D GS (group separator)
14 E SO (shift out)	30 1E RS (record separator)
15 F SI (shift in)	31 1F US (unit separator)
	127 7F DEL

■ W języku C:

0 (NULL) - \0 7 (BEL) - \a 8 (BS) - \b
 9 (TAB) - \t 10 (LF) - \n 13 (CR) - \r

Kod ASCII - Pliki tekstowe

- Elementami pliku tekstowego są **wiersze**, mogą one mieć różną długość
- W systemie Windows każdy wiersz pliku zakończony jest parą znaków:
 - CR, ang. carriage return - powrót karetki, kod ASCII - $13_{(10)} = 0D_{(16)}$
 - LF, ang. line feed - przesunięcie o wiersz, kod ASCII - $10_{(10)} = 0A_{(16)}$

□ Załóżmy, że plik tekstowy ma postać:

Pierwszy wiersz pliku
 Drugi wiersz pliku
 Trzeci wiersz pliku

□ Rzeczywista zawartość pliku jest następująca:

```
00000000: 50 69 65 72 77 73 7a 79|20 77 69 65 72 73 7a 20 | Pierwszy wiersz
00000010: 70 6c 69 68 75 0d 0a 44|72 75 67 69 20 77 69 65 | plikuDrugi wiersz
00000020: 72 73 7a 20 70 6c 69 6b|75 0d 0a 54 72 7a 65 63 | rsz plikuTrzeci
00000030: 69 20 77 69 65 72 73 7a|20 70 6c 69 68 75 0d 0a | i wiersz pliku
```

□ Wydruk zawiera:

- przesunięcie od początku pliku (szesnastkowo)
- wartości poszczególnych bajtów pliku (szesnastkowo)
- znaki odpowiadające bajtom pliku (traktując bajty jako kody ASCII)

Kod ASCII - Pliki tekstowe

- W systemie Linux znakiem końca wiersza jest tylko LF o kodzie ASCII - $10_{(10)} = 0A_{(16)}$

□ Załóżmy, że plik tekstowy ma postać:

Pierwszy wiersz pliku
 Drugi wiersz pliku
 Trzeci wiersz pliku

□ Rzeczywista zawartość pliku jest następująca:

```
00000000: 50 69 65 72 77 73 7a 79|20 77 69 65 72 73 7a 20 | Pierwszy wiersz
00000010: 70 6c 69 68 75 0a 44 72|75 67 69 20 77 69 65 72 | plikuDrugi wiersz
00000020: 73 7a 20 70 6c 69 68 75|0a 54 72 7a 65 63 69 20 | sz plikuTrzeci
00000030: 77 69 65 72 73 7a 20 70|6c 69 68 75 0a | wiersz pliku
```

- Podczas przesyłania pliku tekstowego (np. przez protokół ftp) z systemu Linux do systemu Windows pojedynczy znak LF zamieniany jest automatycznie na parę znaków CR i LF
- Błędne przesłanie pliku tekstowego (w trybie binarnym) powoduje nieprawidłowe jego wyświetlanie:

Pierwszy wiersz plikuDrugi wiersz plikuTrzeci wiersz pliku

ISO/IEC 646

- ISO/IEC 646 - norma definiująca modyfikację 7-bitowego kodowania ASCII, stosowana w latach 70-tych i 80-tych
- W normie określono 10 pozycji na znaki w języku kraju, który przyjął tę normę oraz 2 pozycje na znaki walut

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10	Znaki kontrolne															
20	SP	!	"	#	\$	%	&	\	()	*	+	,	-	.	/
30	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	:	;	<	=	>	?
40	@	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
50	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	[\]	^	_
60	~	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
70	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	{		}	~	

- zółty - znaki narodowe
- niebieski - znaki walut

- Wszystkie pozostałe znaki są zgodne z ASCII

ISO/IEC 8859

- ISO/IEC 8859 - zestaw standardów służących do kodowania znaków za pomocą 8-bitów
- Wszystkie zestawy ISO 8859 mają znaki $0_{(10)}-127_{(10)}$ ($00_{(16)}-7F_{(16)}$) takie same jak w kodzie ASCII
- Pozycjom $128_{(10)}-159_{(10)}$ ($80_{(16)}-9F_{(16)}$) przypisane są dodatkowe kody sterujące, tzw. C1 (obecnie nie są używane)
- Od czerwca 2004 roku ISO 8859 nie jest rozwijane.

ISO/IEC 8859

ISO/IEC 646 - odmiany narodowe

USA

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10	Znaki kontrolne															
20	SP	!	"	#	\$	%	&	\	()	*	+	,	-	.	/
30	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	:	;	<	=	>	?
40	@	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
50	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	[\]	^	_
60	~	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
70	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	{		}	~	

Niemcy

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10	Znaki kontrolne															
20	SP	!	"	#	\$	%	&	\	()	*	+	,	-	.	/
30	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	:	;	<	=	>	?
40	Š	À	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
50	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Ä	Ö	Ü	^	_
60	~	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
70	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	ä	ö	ü	ß	

Francja

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10	Znaki kontrolne															
20	SP	!	"	#	\$	%	&	\	()	*	+	,	-	.	/
30	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	:	;	<	=	>	?
40	à	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
50	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	ç	š	^	_	
60	~	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
70	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	é	ù	é	~	

Polska

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10	Znaki kontrolne															
20	SP	!	"	#	zł	%	&	\	()	*	+	,	-	.	/
30	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	:	;	<	=	>	?
40	ę	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
50	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	ź	\	ń	ś	_
60	~	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
70	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	ó	ł	ż	ć	

Norma: BN-74/3101-01

ISO/IEC 8859

- Stosowane standardy ISO 8859:
 - ISO 8859-1 (Latin-1) - alfabet łaciński dla Europy zachodniej
 - ISO 8859-2 (Latin-2) - łaciński dla Europy środkowej i wschodniej
 - ISO 8859-3 (Latin-3) - łaciński dla Europy południowej
 - ISO 8859-4 (Latin-4) - łaciński dla Europy północnej
 - ISO 8859-5 (Cyrillic) - dla cyrylicy
 - ISO 8859-6 (Arabic) - dla alfabetu arabskiego
 - ISO 8859-7 (Greek) - dla alfabetu greckiego
 - ISO 8859-8 (Hebrew) - dla alfabetu hebrajskiego
 - ISO 8859-9 (Latin-5)
 - ISO 8859-10 (Latin-6)
 - ISO 8859-11 (Thai) - dla alfabetu tajskiego
 - ISO 8859-12 - brak
 - ISO 8859-13 (Latin-7)
 - ISO 8859-14 (Latin-8) - zawiera polskie litery
 - ISO 8859-15 (Latin-9)
 - ISO 8859-16 (Latin-10) - łaciński dla Europy środkowej, zawiera polskie litery

ISO/IEC 8859-1

- ISO/IEC 8859-1, Latin-1 („zachodnioeuropejskie“)
- kodowanie używane w Amerykach, Europie Zachodniej, Oceanii i większej części Afryki
- dostępne języki: albański, angielski, baskijski, duński, estoński, fiński, francuski, hiszpański, irlandzki, islandzki, kataloński, łaciński, niderlandzki, niemiecki, norweski, portugalski, retoromański, szkocki, szwedzki, włoski
- 191 znaków łacińskiego pisma.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10																
20	SP	!	"	#	\$	%	&	\	()	*	+	,	-	.	/
30	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	:	;	<	=	>	?
40	@	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
50	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	[\]	^	_
60	`	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
70	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	{		}	~	
80	Nie używane															
90																
A0	NB	SP	À	Á	Â	Ã	Ä	Å	Æ	Ç	È	É	Ê	Ë	Ì	Í
B0	°	±	²	³	´	µ	¶	·	¸	¹	º	»	¼	½	¾	¿
C0	À	Á	Â	Ã	Ä	Å	Æ	Ç	È	É	Ê	Ë	Ì	Í	Î	Ï
D0	Ð	Ñ	Ò	Ó	Ô	Õ	Ö	×	Ø	Ù	Ú	Û	Ü	Ý	Þ	ß
E0	à	á	â	ã	ä	å	æ	ç	è	é	ê	ë	ì	í	î	ï
F0	ð	ñ	ò	ó	ô	õ	ö	÷	ø	ù	ú	û	ü	ý	þ	ÿ

SP - spacja
NBSP - twarda spacja
SHY - miękki dywiz (myślnik)

ISO/IEC 8859-2

- ISO/IEC 8859-2, Latin-2 („środkowo“, „wschodnioeuropejskie“)
- dostępne języki: bośniacki, chorwacki, czeski, węgierski, polski, rumuński, serbski, serbsko-chorwacki, słowacki, słoweński, górno- i dolnołużycki
- możliwość przedstawienia znaków w języku niemieckim i angielskim
- 191 znaków łacińskiego pisma
- do 02.11.2015 kodowanie to było zgodne z **Polską Normą**

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10																
20	SP	!	"	#	\$	%	&	\	()	*	+	,	-	.	/
30	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	:	;	<	=	>	?
40	@	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
50	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	[\]	^	_
60	`	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
70	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	{		}	~	
80	Nie używane															
90																
A0	NB	SP	À	Á	Â	Ã	Ä	Å	Æ	Ç	È	É	Ê	Ë	Ì	Í
B0	°	±	²	³	´	µ	¶	·	¸	¹	º	»	¼	½	¾	¿
C0	À	Á	Â	Ã	Ä	Å	Æ	Ç	È	É	Ê	Ë	Ì	Í	Î	Ï
D0	Ð	Ñ	Ò	Ó	Ô	Õ	Ö	×	Ø	Ù	Ú	Û	Ü	Ý	Þ	ß
E0	à	á	â	ã	ä	å	æ	ç	è	é	ê	ë	ì	í	î	ï
F0	ð	ñ	ò	ó	ô	õ	ö	÷	ø	ù	ú	û	ü	ý	þ	ÿ

SP - spacja
NBSP - twarda spacja
SHY - miękki dywiz (myślnik)

ISO/IEC 8859-2 - Litery diakrytyczne w j. polskim

- 18 liter:

- Ą - ą
- Ć - ć
- Ę - ę
- Ł - ł
- Ń - ń
- Ó - ó
- Ś - ś
- Ż - ż
- Ź - ź

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10																
20	SP	!	"	#	\$	%	&	\	()	*	+	,	-	.	/
30	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	:	;	<	=	>	?
40	@	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
50	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	[\]	^	_
60	`	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
70	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	{		}	~	
80	Nie używane															
90																
A0	NB	SP	À	Á	Â	Ã	Ä	Å	Æ	Ç	È	É	Ê	Ë	Ì	Í
B0	°	±	²	³	´	µ	¶	·	¸	¹	º	»	¼	½	¾	¿
C0	À	Á	Â	Ã	Ä	Å	Æ	Ç	È	É	Ê	Ë	Ì	Í	Î	Ï
D0	Ð	Ñ	Ò	Ó	Ô	Õ	Ö	×	Ø	Ù	Ú	Û	Ü	Ý	Þ	ß
E0	à	á	â	ã	ä	å	æ	ç	è	é	ê	ë	ì	í	î	ï
F0	ð	ñ	ò	ó	ô	õ	ö	÷	ø	ù	ú	û	ü	ý	þ	ÿ

ISO/IEC 8859-1 i ISO/IEC 8859-2 - porównanie

ISO 8859-1

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10																
20	SP	!	"	#	\$	%	&	\	()	*	+	,	-	.	/
30	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	:	;	<	=	>	?
40	@	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
50	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	[\]	^	_
60	`	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
70	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	{		}	~	
80	Nie używane															
90																
A0	NB	SP	À	Á	Â	Ã	Ä	Å	Æ	Ç	È	É	Ê	Ë	Ì	Í
B0	°	±	²	³	´	µ	¶	·	¸	¹	º	»	¼	½	¾	¿
C0	À	Á	Â	Ã	Ä	Å	Æ	Ç	È	É	Ê	Ë	Ì	Í	Î	Ï
D0	Ð	Ñ	Ò	Ó	Ô	Õ	Ö	×	Ø	Ù	Ú	Û	Ü	Ý	Þ	ß
E0	à	á	â	ã	ä	å	æ	ç	è	é	ê	ë	ì	í	î	ï
F0	ð	ñ	ò	ó	ô	õ	ö	÷	ø	ù	ú	û	ü	ý	þ	ÿ

ISO 8859-2

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10																
20	SP	!	"	#	\$	%	&	\	()	*	+	,	-	.	/
30	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	:	;	<	=	>	?
40	@	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
50	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	[\]	^	_
60	`	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
70	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	{		}	~	
80	Nie używane															
90																
A0	NB	SP	À	Á	Â	Ã	Ä	Å	Æ	Ç	È	É	Ê	Ë	Ì	Í
B0	°	±	²	³	´	µ	¶	·	¸	¹	º	»	¼	½	¾	¿
C0	À	Á	Â	Ã	Ä	Å	Æ	Ç	È	É	Ê	Ë	Ì	Í	Î	Ï
D0	Ð	Ñ	Ò	Ó	Ô	Õ	Ö	×	Ø	Ù	Ú	Û	Ü	Ý	Þ	ß
E0	à	á	â	ã	ä	å	æ	ç	è	é	ê	ë	ì	í	î	ï
F0	ð	ñ	ò	ó	ô	õ	ö	÷	ø	ù	ú	û	ü	ý	þ	ÿ

EBCDIC

- **EBCDIC** - Extended Binary Coded Decimal Interchange Code
- 8-bitowe kodowanie znaków stworzone jako rozszerzenie kodowania BCD

- używane głównie w systemach IBM w latach 60-tych XX wieku
- umożliwia zapisanie do 256 różnych symboli
- brak zachowania kolejności liter zgodnie z kolejnością kodów, np. po R nie ma S
- kody EBCDIC **nie są zgodne** z ASCII.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10	Znaki kontrolne															
20	Znaki kontrolne															
30	Znaki kontrolne															
40	SP	! "	# \$ %	& ' ()	* + , - . /	:	; < = > ?									
50	@	A B C D E F G H I J K L M N O														
60	~	a b c d e f g h i j k l m n o														
70	p	q r s t u v w x y z { } ~														
80	Nie używane															
90	Nie używane															
A0	NB	ı ċ ƒ ɦ ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı														
B0	°	± ² ³ ´ µ ¶ · ¸ ¹ º » ¼ ½ ¾ ¿														
C0	À	Á Â Ã Ä Å Æ Ç È É Ê Ë Ì Í Î Ï														
D0	Ð	Ñ Ò Ó Ô Õ Ö × Ø Ù Ú Û Ü Ý Þ ß														
E0	à	á â ã ä å æ ç è é ê ë ì í î ï														
F0	đ	ñ ò ó ô õ ö ÷ ø ù ú û ü ý þ ÿ														

EBCDIC i ISO 8859-1 - porównanie

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10	Znaki kontrolne															
20	Znaki kontrolne															
30	Znaki kontrolne															
40	SP	! "	# \$ %	& ' ()	* + , - . /	:	; < = > ?									
50	@	A B C D E F G H I J K L M N O														
60	~	a b c d e f g h i j k l m n o														
70	p	q r s t u v w x y z { } ~														
80	Nie używane															
90	Nie używane															
A0	NB	ı ċ ƒ ɦ ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı														
B0	°	± ² ³ ´ µ ¶ · ¸ ¹ º » ¼ ½ ¾ ¿														
C0	À	Á Â Ã Ä Å Æ Ç È É Ê Ë Ì Í Î Ï														
D0	Ð	Ñ Ò Ó Ô Õ Ö × Ø Ù Ú Û Ü Ý Þ ß														
E0	à	á â ã ä å æ ç è é ê ë ì í î ï														
F0	đ	ñ ò ó ô õ ö ÷ ø ù ú û ü ý þ ÿ														

Windows-1250

- **Windows-1250 (CP-1250)** - strona kodowa używana przez system Microsoft Windows do reprezentacji tekstów w językach środkowoeuropejskich używających alfabetu łacińskiego
- Obsługiwane języki: albański, chorwacki, czeski, polski, rumuński, słowacki, słoweński, węgierski (ale także niemiecki)
- Windows-1250 jest podobny do ISO 8859-2 - posiada wszystkie jego drukowalne znaki (a także kilka dodatkowych), lecz kilka z nich zajmuje inne miejsca.

ISO 8859-2 i Windows-1250 - porównanie

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
00	Znaki kontrolne															
10	Znaki kontrolne															
20	Znaki kontrolne															
30	Znaki kontrolne															
40	SP	! "	# \$ %	& ' ()	* + , - . /	:	; < = > ?									
50	@	A B C D E F G H I J K L M N O														
60	~	a b c d e f g h i j k l m n o														
70	p	q r s t u v w x y z { } ~														
80	Nie używane															
90	Nie używane															
A0	NB	ı ċ ƒ ɦ ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı														
B0	°	± ² ³ ´ µ ¶ · ¸ ¹ º » ¼ ½ ¾ ¿														
C0	À	Á Â Ã Ä Å Æ Ç È É Ê Ë Ì Í Î Ï														
D0	Ð	Ñ Ò Ó Ô Õ Ö × Ø Ù Ú Û Ü Ý Þ ß														
E0	à	á â ã ä å æ ç è é ê ë ì í î ï														
F0	đ	ñ ò ó ô õ ö ÷ ø ù ú û ü ý þ ÿ														

Problem kodowania polskich liter diakrytycznych

■ Problem z wyświetlaniem polskich liter diakrytycznych

- Tekst zapisany w standardzie ISO-8859-2:

Ą Ć Ę Ł Ń Ó Ś Ź Ż
ą ć ę ł ń ó ś ź ż

- Tekst wyświetlony w Notatniku systemu Windows (Windows-1250):

Ć Ę Ł Ń Ó Ś Ź Ż
ć ę ł ń ó ś ź ż

Unicode (Unikod)

- Komputerowy zestaw znaków mający obejmować wszystkie pisma i inne znaki (symbole techniczne, wymowy) używane na świecie
- Unicode przypisuje unikalny numer każdemu znakowi, niezależny od używanej platformy, programu czy języka
- Rozwijany przez konsorcjum utworzone przez firmy komputerowe, producentów oprogramowania oraz grupy użytkowników
 - <http://www.unicode.org>
- Pierwsza wersja: **Unicode 1.0** (10.1991)
- Ostatnia wersja: **Unicode 14.0** (14.09.2021)
 - The Unicode Consortium. The Unicode Standard, Version 14.0.0, (Mountain View, CA: The Unicode Consortium, 2021)
 - <http://www.unicode.org/versions/Unicode13.0.0/>
 - koduje 144.697 znaków

Unicode - Zakresy

Zakres: Znaczenie:

U+0000 - U+007F	Basic Latin (to samo co w ASCII)
U+0080 - U+00FF	Latin-1 Supplement (to samo co w ISO/IEC 8859-1)
U+0100 - U+017F	Latin Extended-A
U+0180 - U+024F	Latin Extended-B
U+0250 - U+02AF	IPA Extensions
U+02B0 - U+02FF	Spacing Modifiers Letters
...	
U+0370 - U+03FF	Greek
U+0400 - U+04FF	Cyrillic
...	
U+1D00 - U+1D7F	Phonetic Extensions
U+1D80 - U+1DBF	Phonetic Extensions Supplement
U+1E00 - U+1EFF	Latin Extended Additional
U+1F00 - U+1FFF	Greek Extended
...	

Unicode

- Standard Unicode definiuje nie tylko kody numeryczne przypisane poszczególnym znakom, ale także określa sposób bajtowego **kodowania** znaków
- Kodowanie określa sposób w jaki znaki ze zbioru mają być zapisane w **postaci binarnej**
- Istnieją trzy podstawowe metody kodowania:
 - 32-bitowe: UTF-32
 - 16-bitowe: UTF-16
 - 8-bitowe: UTF-8gdzie: **UTF** - UCS Transformation Format
UCS - Universal Character Set
- Wszystkie metody obejmują wszystkie kodowane znaki w Unicode.

Unicode

- Metody kodowania różnią się liczbą bajtów przeznaczonych do opisu znaku

A 00000041	Ω 000003A9	語 00008A9E	𐄎 00010384	UTF-32
A 0041	Ω 03A9	語 8A9E	𐄎 D800 DF84	UTF-16
A 41	Ω CE A9	語 E8 AA 9E	𐄎 F0 90 8E 84	UTF-8

źródło: The Unicode Consortium. The Unicode Standard, Version 8.0

Unicode - kodowanie UTF-32

- UTF-32** - sposób kodowania standardu Unicode wymagający użycia 32-bitowych słów

A 00000041	Ω 000003A9	語 00008A9E	𐄎 00010384	UTF-32
---------------	---------------	---------------	---------------	--------

- Kod znaku ma zawsze stałą długość 4 bajtów i przedstawia numer znaku w tabeli Unikodu
- Kody obejmują zakres od 0 do 0x10FFFF (od 0 do 1 114 111)
- Kodowanie to jest jednak bardzo nieefektywne - zakodowane ciągi znaków są 2-4 razy dłuższe niż ciągi tych samych znaków zapisanych w innych kodowaniach.

Unicode - kodowanie UTF-16

- UTF-16** - sposób kodowania standardu Unicode wymagający użycia 16-bitowych słów

A 0041	Ω 03A9	語 8A9E	𐄎 D800 DF84	UTF-16
-----------	-----------	-----------	----------------	--------

- Dla znaków z przedziału od U+0000 do U+FFFF używane jest jedno słowo, którego wartość jest jednocześnie kodem znaku w Unicode
- Dla znaków z wyższych pozycji używa się dwóch słów:
 - pierwsze słowo należy do przedziału: U+D800 - U+DBFF
 - drugie słowo należy do przedziału: U+DC00 - U+DFFF.

Unicode - kodowanie UTF-8

- UTF-8** - kodowanie ze zmienną długością reprezentacji znaku wymagające użycia 8-bitowych słów

A 41	Ω CE A9	語 E8 AA 9E	𐄎 F0 90 8E 84	UTF-8
---------	------------	---------------	------------------	-------

- Znaki Unikodu są mapowane na ciągi bajtów
 - 0x00 do 0x7F - bity 0xxxxxxx
 - 0x80 do 0x7FF - bity 110xxxxx 10xxxxxx
 - 0x800 do 0xFFFF - bity 1110xxxx 10xxxxxx 10xxxxxx
 - 0x10000 do 0x1FFFFF - bity 11110xxx 10xxxxxx 10xxxxxx 10xxxxxx
 - 0x200000 do 0x3FFFFFFF - bity 111110xx 10xxxxxx 10xxxxxx 10xxxxxx 10xxxxxx
 - 0x4000000 do 0x7FFFFFFF - bity 1111110x 10xxxxxx 10xxxxxx 10xxxxxx 10xxxxxx 10xxxxxx

Unicode

0	010	011	012	013	014	015	016	017
0	Ā	Đ	Ġ	İ	ı	Ō	Š	Ů
1	ā	đ	ġ	ı	ı	ō	š	ů
2	Ă	Ē	Ģ	Ī	Ĳ	Ţ	Ț	Ț
3	ă	ē	ģ	ij	Ĳ	œ	ț	ț
4	Ą	Ě	Ĥ	Ĵ	ń	Ŕ	Ť	Ű
5	ą	ě	ĥ	ĵ	Ń	ŕ	ť	ű
6	Ć	Ĕ	Ħ	Ķ	ņ	Ŗ	Ŧ	ÿ
7	ć	ĕ	ħ	ķ	ņ	ŗ	ŧ	ÿ

European Latin

- 0100 Ā LATIN CAPITAL LETTER A WITH MACRON
≡ 0041 A 0304 5
- 0101 ā LATIN SMALL LETTER A WITH MACRON
• Latvian, Latin, ...
≡ 0061 a 0304 5
- 0102 Ă LATIN CAPITAL LETTER A WITH BREVE
≡ 0041 A 0306 8
- 0103 ă LATIN SMALL LETTER A WITH BREVE
• Romanian, Vietnamese, Latin, ...
≡ 0061 a 0306 8
- 0104 Ą LATIN CAPITAL LETTER A WITH OGONEK
≡ 0041 A 0328 9
- 0105 ą LATIN SMALL LETTER A WITH OGONEK
• Polish, Lithuanian, ...
≡ 0061 a 0328 9
- 0106 Ć LATIN CAPITAL LETTER C WITH ACUTE
≡ 0043 C 0301 6
- 0107 ć LATIN SMALL LETTER C WITH ACUTE
• Polish, Croatian, ...
→ 045B ħ cyrillic small letter tsh
≡ 0063 c 0301 6

Unicode

27308

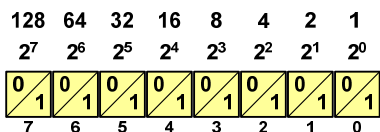
CJK Unified Ideographs Extension B

27342

27308 虫 142.8 𧈧	27309 虫 142.8 𧈨	2730A 虫 142.8 𧈩	2730B 虫 142.8 𧈪	2730C 虫 142.8 𧈫	2730D 虫 142.8 𧈬	2731B 虫 142.8 𧈭	2731C 虫 142.8 𧈮	2731D 虫 142.8 𧈯	2731E 虫 142.7 𧈰	2731F 虫 142.8 𧈱	27320 虫 142.8 𧈲	2732F 虫 142.8 𧈳	27330 虫 142.9 𧈴	27331 虫 142.8 𧈵	27332 虫 142.8 𧈶	27333 虫 142.8 𧈷	27334 虫 142.8 𧈸
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Kody liczbowe - Naturalny Kod Binarny (NKB)

- Jeżeli dowolnej liczbie dziesiętnej przypiszemy odpowiadającą jej liczbę binarną, to otrzymamy **naturalny kod binarny** (NKB)

Liczba dziesiętna	Kod NKB	Liczba dziesiętna	Kod NKB
0	0000	8	1000
1	0001	9	1001
2	0010	10	1010
3	0011	11	1011
4	0100	12	1100
5	0101	13	1101
6	0110	14	1110
7	0111	15	1111

Kody liczbowe - Kod BCD

- Binary-Coded Decimal** - dziesiętny zakodowany dwójkowo
- BCD** - sposób zapisu liczb polegający na zakodowaniu kolejnych cyfr liczby dziesiętnej w 4-bitowym systemie dwójkowym (NKB)

Cyfra dziesiętna	BCD	Cyfra dziesiętna	BCD
0	0000	5	0101
1	0001	6	0110
2	0010	7	0111
3	0011	8	1000
4	0100	9	1001

- W ogólnym przypadku kodowane są tylko znaki 0 ÷ 9
- Pozostałe kombinacje bitowe mogą być stosowane do kodowania znaku liczby lub innych znaczników.

Kody liczbowe - Kod BCD

■ Przykład:

$$168_{(10)} = ?_{(BCD)} \quad 1001 | 0101 | 0011_{(BCD)} = ?_{(10)}$$

$$\begin{array}{ccc} \underbrace{1} & \underbrace{6} & \underbrace{8} \\ 0001 & 0110 & 1000 \end{array} \quad \begin{array}{ccc} \underbrace{1001}_9 & \underbrace{0101}_5 & \underbrace{0011}_3 \\ 100101010011_{(BCD)} = 953_{(10)} \end{array}$$

■ Zastosowania:

- urządzenia elektroniczne z wyświetlaczem cyfrowym (np. kalkulatory, mierniki cyfrowe, kasy sklepowe, wagi)
- przechowywania daty i czasu w BIOSie komputerów (także wczesne modele PlayStation 3)
- zapis części ułamkowych kwot (systemy bankowe).

Kody liczbowe - Kod BCD

■ Warianty kodu BCD:

Cyfra dziesiętna	BCD 8421	Excess-3	BCD 2421	BCD 84-2-1	IBM 1401 BCD 8421
0	0000	0011	0000	0000	1010
1	0001	0100	0001	0111	0001
2	0010	0101	0010	0110	0010
3	0011	0110	0011	0101	0011
4	0100	0111	0100	0100	0100
5	0101	1000	1011	1011	0101
6	0110	1001	1100	1010	0110
7	0111	1010	1101	1001	0111
8	1000	1011	1110	1000	1000
9	1001	1100	1111	1111	1001

- Podstawowy wariant: **BCD 8421** (**SBCD** - Simple Binary Coded Decimal)

Kody liczbowe - Kod BCD: przechowywanie liczb

- Użycie 4 najmłodszych bitów jednego bajta, 4 starsze bity są ustawiane na jakąś konkretną wartość:
 - 0000
 - 1111 (np. kod EBCDIC, liczby F0₍₁₆₎ ÷ F9₍₁₆₎)
 - 0011 (tak jak w ASCII, liczby 30₍₁₆₎ ÷ 39₍₁₆₎)
- Zapis dwóch cyfr w każdym bajcie (starsza na starszej połówce, młodsza na młodszej połówce) - jest to tzw. **spakowane BCD**
 - w przypadku liczby zapisanej na kilku bajtach, najmniej znacząca tetrada (4 bity) używane są jako flaga znaku
 - standardowo przyjmuje się 1100 (C₍₁₆₎) dla znaku plus (+) i 1101 (D₍₁₆₎) dla znaku minus (-), np.

$$127_{(10)} = 0001\ 0010\ 0111\ \mathbf{1100} \quad (127C_{(16)})$$

$$-127_{(10)} = 0001\ 0010\ 0111\ \mathbf{1101} \quad (127D_{(16)})$$

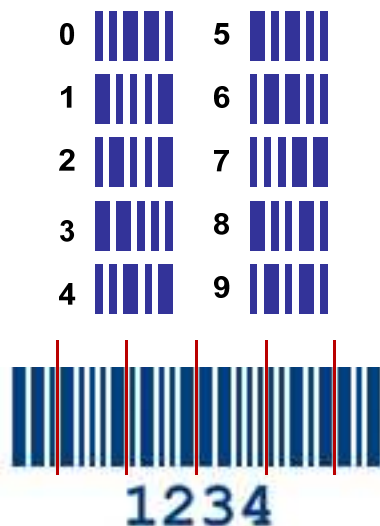
Kody liczbowe - Kod 2 z 5

- Kod 5-bitowy: 2 bity zawsze równe 1, a 3 bity zawsze równe 0
- Koduje 10 znaków (cyfry dziesiętne), kody nie są wzajemnie jednoznaczne (ta sama wartość może być zakodowana w różny sposób)
- Kod stałowagowy
- Kod detekcyjny
- Stosowany głównie w **kodach kreskowych**

Liczba dziesiętna	2 z 5 (01236)	2 z 5 (01234)	2 z 5 (74210)
0	01100	01100	11000
1	11000	11000	00011
2	10100	10100	00101
3	10010	10010	00110
4	01010	01010	01001
5	00110	00110	01010
6	10001	10001	01100
7	01001	01001	10001
8	00101	00101	10010
9	00011	00011	10100

Kody liczbowe - Kod 2 z 5 Industrial (1960 r.)

- Jednowymiarowy kod kreskowy kodujący cyfry: 0 ÷ 9
- Znak to 5 pasków: 2 szerokie i 3 wąskie
- Szeroki pasek jest wielokrotnością wąskiego, szerokości muszą być takie same dla całego kodu
- Struktura kodu:
 - start: 11011010
 - numer
 - stop: 11010110

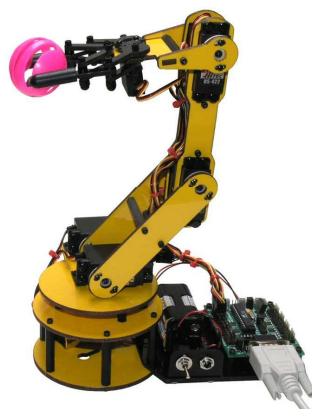
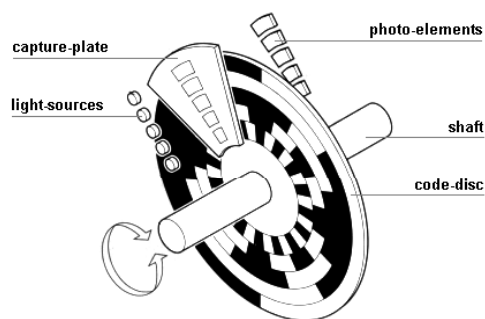
Kod Graya (refleksyjny)

- Kod dwójkowy, bezwagowy, niepozycyjny
- Dwa kolejne słowa kodowe różnią się stanem jednego bitu
- Kod cykliczny - ostatni i pierwszy wyraz również różnią się stanem jednego bitu

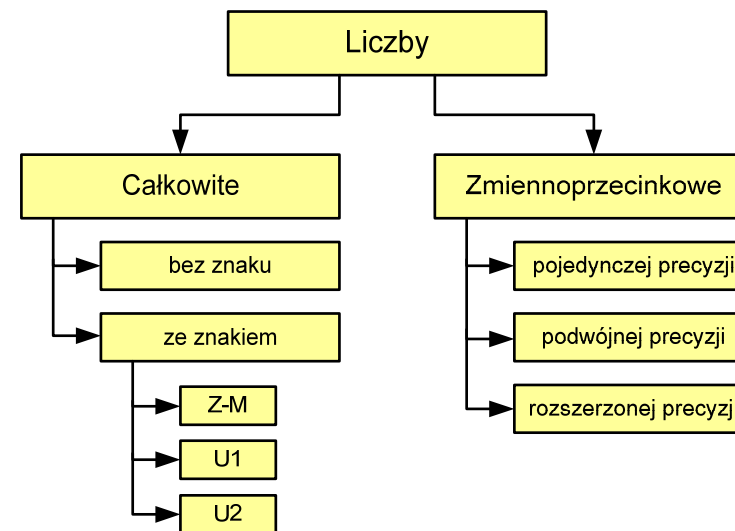
kod 1-bitowy	kod 2-bitowy	kod 3-bitowy
0	00	000
1	01	001
	11	011
	10	010
		110
		111
		101
		100

Kod Graya

- Stosowany w przetwornikach analogowo-cyfrowych, do cyfrowego pomiaru analogowych wielkości mechanicznych (np. kąt obrotu)

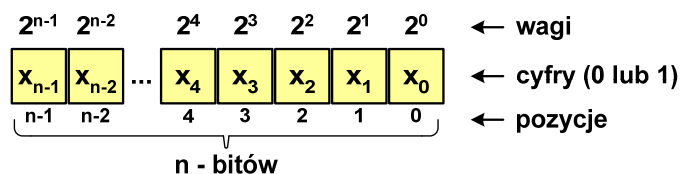

Reprezentacja liczb w systemach komputerowych

Liczby całkowite bez znaku

- Zapis liczby w systemie dwójkowym:

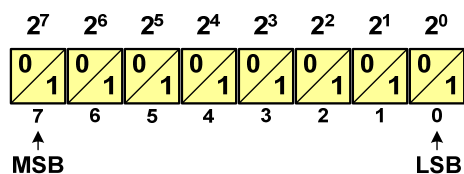
- Używając **n-bitów** można zapisać liczbę z zakresu:

$X_{(2)} = \langle 0, 2^n - 1 \rangle$	8-bitów	0 ... 255
	16-bitów	0 ... 65 535
	32-bitów	0 ... 4 294 967 295
	64-bitów	0 ... 18 446 744 073 709 551 615

18 trylionów 446 miliardów 744 biliony 73 miliardy 709 milionów 551 tysięcy 615

Liczby całkowite bez znaku w języku C

- Typ **unsigned char** (1 bajt):

- MSB (Most Significant Bit) - najbardziej znaczący bit, najstarszy bit, największa waga
- LSB (Least Significant Bit) - najmniej znaczący bit, najmłodszy bit, najmniejsza waga

- Zakres wartości:

- dolna granica: $0000\ 0000_{(2)} = 00_{(16)} = 0_{(10)}$
- górna granica: $1111\ 1111_{(2)} = FF_{(16)} = 255_{(10)}$

Liczby całkowite bez znaku w języku C

- Typy zmiennych całkowitych bez znaku stosowane w języku C:

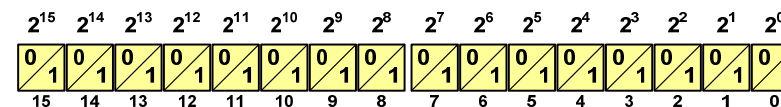
Nazwa typu	Rożmiar (bajty)	Zakres wartości
unsigned char	1 bajt	0 ... 255
unsigned short int	2 bajty	0 ... 65 535
unsigned int	4 bajty	0 ... 4 294 967 295
unsigned long int	4 bajty	0 ... 4 294 967 295
unsigned long long int	8 bajtów	0 ... 18 446 744 073 709 551 615

- W nazwach typów **short** i **long** można pominąć słowo **int**:

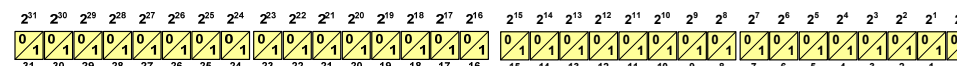
unsigned short int	→	unsigned short
unsigned long int	→	unsigned long
unsigned long long int	→	unsigned long long

Liczby całkowite bez znaku w języku C

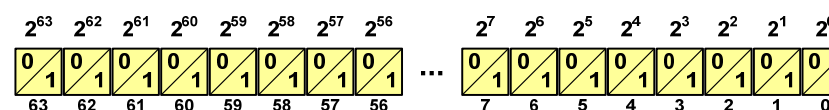
- Typ **unsigned short int** (2 bajty):

- Typy **unsigned int** (4 bajty) i **unsigned long int** (4 bajty):

- Typ **unsigned long long int** (8 bajtów):

Liczby całkowite bez znaku w języku C

```
unsigned short int:    65535 0 1
unsigned int:         4294967295 0 1
unsigned long int:   4294967295 0 1
unsigned long long int: 18446744073709551615 0 1
```

```
#include <stdio.h>

int main() /* przepełnienie zmiennej, ang. integer overflow */
{
    unsigned short int    usi = 65535;
    unsigned int          ui = 4294967295;
    unsigned long int     uli = 4294967295;
    unsigned long long int ulli = 18446744073709551615;

    printf("unsigned short int:    %hu %hu %hu\n", usi, usi+1, usi+2);
    printf("unsigned int:         %u %u %u\n", ui, ui+1, ui+2);
    printf("unsigned long int:    %lu %lu %lu\n", uli, uli+1, uli+2);
    printf("unsigned long long int: %llu %llu %llu\n",
           ulli, ulli+1, ulli+2);

    return 0;
}
```

Liczby całkowite bez znaku w języku C

```
unsigned short int:    1 0 65535
unsigned int:         1 0 4294967295
unsigned long int:   1 0 4294967295
unsigned long long int: 1 0 18446744073709551615
```

```
#include <stdio.h>

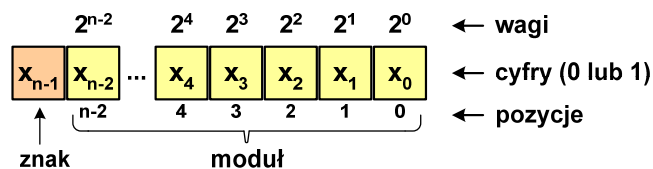
int main() /* przepełnienie zmiennej, ang. integer overflow */
{
    unsigned short int    usi = 1;
    unsigned int          ui = 1;
    unsigned long int     uli = 1;
    unsigned long long int ulli = 1;

    printf("unsigned short int:    %hu %hu %hu\n", usi, usi-1, usi-2);
    printf("unsigned int:         %u %u %u\n", ui, ui-1, ui-2);
    printf("unsigned long int:    %lu %lu %lu\n", uli, uli-1, uli-2);
    printf("unsigned long long int: %llu %llu %llu\n",
           ulli, ulli-1, ulli-2);

    return 0;
}
```

Liczby całkowite ze znakiem - kod znak-moduł

- Inne nazwy: **ZM, Z-M, SM (Signed Magnitude), S+M**
- Najstarszy bit jest bitem znaku liczby: 0 - dodatnia, 1 - ujemna
- Pozostałe bity mają takie same znaczenie jak w **NKB**

- Wartość liczby:

$$X_{(10)} = \underbrace{(x_0 \cdot 2^0 + x_1 \cdot 2^1 + x_2 \cdot 2^2 + \dots + x_{n-2} \cdot 2^{n-2})}_{\text{moduł}} \cdot \underbrace{(-1)^{x_{n-1}}}_{\text{znak}} = (-1)^{x_{n-1}} \cdot \sum_{i=0}^{n-2} x_i \cdot 2^i$$

Liczby całkowite ze znakiem - kod znak-moduł

- Liczby **4-bitowe** (1 bit - znak, 3 bity - moduł) w kodzie **Z-M**:

Z-M	dziesiętnie	Z-M	dziesiętnie
0000	+0	1000	-0
0001	1	1001	-1
0010	2	1010	-2
0011	3	1011	-3
0100	4	1100	-4
0101	5	1101	-5
0110	6	1110	-6
0111	7	1111	-7

- dwie reprezentacje zera

+ 0 (0000_{ZM})

- 0 (1000_{ZM})

- Zakres liczb dla **n-bitów**:

$$X_{(10)} = \langle -2^{n-1} + 1, 2^{n-1} - 1 \rangle$$

dla 8 bitów: $\langle -127 \dots 127 \rangle$

dla 16 bitów: $\langle -32767 \dots 32767 \rangle$

Liczby całkowite ze znakiem - kod znak-moduł

- Zamiana liczby dziesiętnej na kod **Z-M**:

- liczba dodatnia

$$93_{(10)} = ?_{(ZM)}$$

- zamieniamy liczbę na NKB

$$93_{(10)} = 1011101_{(NKB)}$$

- Dodajemy bit znaku

$$93_{(10)} = 01011101_{(ZM)}$$

- liczba ujemna

$$-93_{(10)} = ?_{(ZM)}$$

- zamieniamy **moduł** liczby na NKB

$$|-93_{(10)}| = 93_{(10)} = 1011101_{(NKB)}$$

- Dodajemy bit znaku

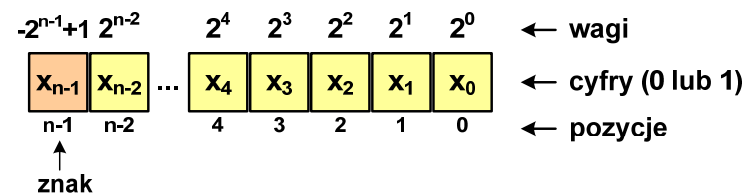
$$-93_{(10)} = 11011101_{(ZM)}$$

Liczby całkowite ze znakiem - kod U1

- Inne nazwy: **U1, ZU1, uzupełnień do jedności**

- Najstarszy bit jest bitem znaku liczby: 0 - dodatnia, 1 - ujemna

- Wszystkie bity liczby posiadają takie same wagi jak w NKB, oprócz pierwszego bitu, który ma wagę $-2^{n-1} + 1$

- Wartość liczby:

$$X_{(10)} = x_0 \cdot 2^0 + x_1 \cdot 2^1 + x_2 \cdot 2^2 + \dots + x_{n-2} \cdot 2^{n-2} + x_{n-1} \cdot (-2^{n-1} + 1)$$

Liczby całkowite ze znakiem - kod U1

- Liczby **4-bitowe** (1 bit - znak, 3 bity - moduł) w kodzie **U1**:

U1	dziesiętnie	U1	dziesiętnie
0000	+0	1111	-0
0001	1	1110	-1
0010	2	1101	-2
0011	3	1100	-3
0100	4	1011	-4
0101	5	1010	-5
0110	6	1001	-6
0111	7	1000	-7

- liczby dodatnie zapisywane są tak samo jak w NKB

- liczby ujemne otrzymywane są poprzez bitową negację

- dwie reprezentacje zera

- Zakres liczb dla **n-bitów**:

$$X_{(10)} = \langle -2^{n-1} + 1, 2^{n-1} - 1 \rangle$$

dla 8 bitów : $\langle -127 \dots 127 \rangle$

dla 16 bitów : $\langle -32767 \dots 32767 \rangle$

Liczby całkowite ze znakiem - kod U1

- Zamiana liczby dziesiętnej na kod **U1**:

- liczba dodatnia

$$93_{(10)} = ?_{(U1)}$$

- zamieniamy liczbę na NKB

$$93_{(10)} = 1011101_{(NKB)}$$

- Dodajemy bit znaku: 0

$$93_{(10)} = 01011101_{(U1)}$$

- liczba ujemna

$$-93_{(10)} = ?_{(U1)}$$

- zamieniamy **moduł** liczby na U1

$$|-93_{(10)}| = 93_{(10)} = 01011101_{(U1)}$$

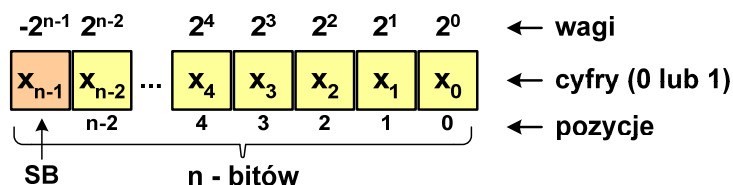
- negujemy wszystkie bity

$$-93_{(10)} = 10100010_{(U1)}$$

bit znaku

Liczby całkowite ze znakiem - kod U2

- Inne nazwy: **ZU2**, uzupełnień do dwóch, two's complement
- Najstarszy bit jest bitem znaku liczby: 0 - dodatnia, 1 - ujemna

- Wartość liczby:

$$X_{(10)} = x_0 \cdot 2^0 + x_1 \cdot 2^1 + x_2 \cdot 2^2 + \dots + x_{n-2} \cdot 2^{n-2} + x_{n-1} \cdot (-2^{n-1})$$
- Kod **U2** jest obecnie powszechnie stosowany w informatyce

Liczby całkowite ze znakiem - kod U2

- Liczby **4-bitowe** (1 bit - znak, 3 bity - moduł) w kodzie **U2**:

U2	dziesiętnie	U2	dziesiętnie
0000	0	1111	-1
0001	1	1110	-2
0010	2	1101	-3
0011	3	1100	-4
0100	4	1011	-5
0101	5	1010	-6
0110	6	1001	-7
0111	7	1000	-8

- brak podwójnej reprezentacji zera
- liczb ujemnych jest o jeden więcej niż dodatnich
- 00...000** zawsze oznacza $0_{(10)}$
11...111 zawsze oznacza $-1_{(10)}$

- Zakres liczb dla **n-bitów**:

$$X_{(10)} = \langle -2^{n-1}, 2^{n-1} - 1 \rangle$$

dla 8 bitów: $\langle -128 \dots 127 \rangle$

dla 16 bitów: $\langle -32768 \dots 32767 \rangle$

Liczby całkowite ze znakiem - kod U2

- Zamiana liczby dziesiętnej na kod **U2**:

- liczba dodatnia

$$75_{(10)} = ?_{(U2)}$$

- zamieniamy liczbę na NKB

$$75_{(10)} = 1001011_{(NKB)}$$

- Dodajemy bit znaku: 0

$$75_{(10)} = 01001011_{(U2)}$$

- liczba ujemna

$$-75_{(10)} = ?_{(U2)}$$

- zamieniamy **moduł** liczby na U2

$$|-75_{(10)}| = 75_{(10)} = 01001011_{(U2)}$$

- negujemy wszystkie bity i dodajemy 1

$$\begin{array}{r} 01001011 \\ \text{negacja: } 10110100 \\ +1: \quad \quad 1 \\ \hline -75_{(10)} = 10110101_{(U2)} \end{array}$$

Liczby całkowite ze znakiem - kod U2 w języku C

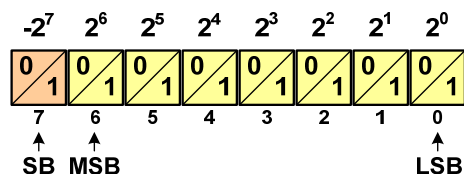
- Typy zmiennych całkowitych ze znakiem stosowane w języku C:

Nazwa typu	Rozmiar (bajty)	Zakres wartości
char	1 bajt	-128 ... 127
short int	2 bajty	-32 768 ... 32 767
int	4 bajty	-2 147 483 648 ... 2 147 483 647
long int	4 bajty	-2 147 483 648 ... 2 147 483 647
long long int	8 bajtów	-9 223 372 036 854 775 808 ... 9 223 372 036 854 775 807

- Przed nazwą każdego z powyższych typów można dodać **signed**
signed char, **signed short int**, **signed int** ...
- W nazwach typów **short** i **long** można pominąć słowo **int**:
short int → **short**, **long int** → **long**, **long long int** → **long long**

Liczby całkowite ze znakiem - kod U2 w języku C

- Typ `char / signed char` (1 bajt):

- Zakres wartości:

- dolna granica: $1000\ 0000_{(2)} = -128_{(10)}$
- górna granica: $0111\ 1111_{(2)} = 127_{(10)}$
- inne wartości: $1111\ 1111_{(2)} = -1_{(10)}$
 $0000\ 0000_{(2)} = 0_{(10)}$

Liczby całkowite ze znakiem - kod U2 w języku C

```
short int:      32767 -32768 -32767
int:           2147483647 -2147483648 -2147483647
long int:      2147483647 -2147483648 -2147483647
long long int: 9223372036854775807 -9223372036854775808
```

```
#include <stdio.h>

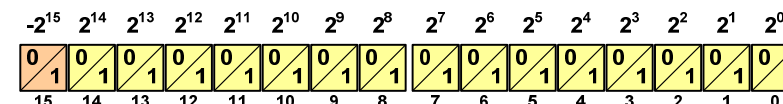
int main() /* przepełnienie zmiennej, ang. integer overflow */
{
    short int    si = 32767;
    int          i  = 2147483647;
    long int     li = 2147483647;
    long long int lli = 9223372036854775807;

    printf("short int:    %hd %hd %hd\n", si, si+1, si+2);
    printf("int:         %d %d %d\n", i, i+1, i+2);
    printf("long int:     %ld %ld %ld\n", li, li+1, li+2);
    printf("long long int: %lld %lld\n", lli, lli+1);

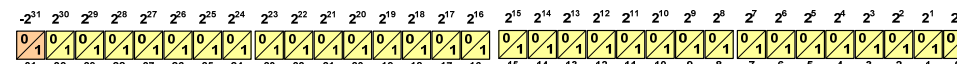
    return 0;
}
```

Liczby całkowite bez znaku w języku C

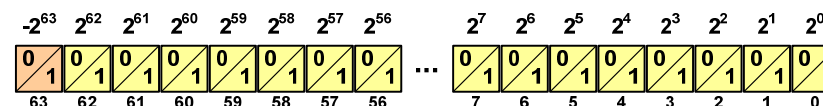
- Typ `short / signed short int` (2 bajty):

- Typy `int / signed int` (4 bajty) i `long / signed long int` (4 bajty):

- Typ `long long int / signed long long int` (8 bajtów):

Zapis zmiennoprzecinkowy liczby rzeczywistej

- Zapis bardzo dużych lub małych liczb wymaga dużej liczby cyfr
- Znacznie prostsze jest przedstawienie liczb w postaci **zmiennoprzecinkowej** (ang. **floating point numbers**)
 - $12\ 000\ 000\ 000\ 000 = 1,2 \cdot 10^{13}$
 - $0,000\ 000\ 000\ 001 = 1,0 \cdot 10^{-12}$
- Zapis liczby zmiennoprzecinkowej ma postać:

$$L = M \cdot B^E$$

gdzie:

- L - wartość liczby
- M - mantysa
- B - podstawa systemu
- E - wykładnik, cecha

- notacja naukowa: $1,2e13$ $1,2e+13$ $1,2E13$ $1,2E+13$
- postać wykładnicza: $1,2 \cdot 10^{13}$

Zapis zmiennoprzecinkowy liczby rzeczywistej

$$2,43 \cdot 10^3_{(10)} = 2,43 \cdot 1000 = 2430_{(10)} \quad 6,59 \cdot 10^{-2}_{(10)} = 6,59 \cdot 0,01 = 0,0659_{(10)}$$

$$1,011 \cdot 10^{101}_{(2)} = ?_{(10)}$$

$$M = 1,011_{(2)} = 1 \cdot 2^0 + 0 \cdot 2^{-1} + 1 \cdot 2^{-2} + 1 \cdot 2^{-3} = 1,375_{(10)}$$

$$B = 10_{(2)} = 0 \cdot 2^0 + 1 \cdot 2^1 = 2_{(10)}$$

$$E = 101_{(2)} = 1 \cdot 2^0 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^2 = 1 + 4 = 5_{(10)}$$

$$1,011 \cdot 10^{101}_{(2)} = 1,375 \cdot 2^5 = 1,375 \cdot 32 = 44_{(10)}$$

$$3,121 \cdot 10^{32}_{(4)} = ?_{(10)}$$

$$M = 3,121_{(4)} = 3 \cdot 4^0 + 1 \cdot 4^{-1} + 2 \cdot 4^{-2} + 1 \cdot 4^{-3} = 3,390625_{(10)}$$

$$B = 10_{(4)} = 0 \cdot 4^0 + 1 \cdot 4^1 = 4_{(10)}$$

$$E = 32_{(4)} = 2 \cdot 4^0 + 3 \cdot 4^1 = 2 + 12 = 14_{(10)}$$

$$3,121 \cdot 10^{32}_{(4)} = 3,390625 \cdot 4^{14} = 910\,163\,968_{(10)}$$

Postać znormalizowana zapisu liczby

- Położenie przecinka w mantysie nie jest ustalone i może się zmieniać
- Poniższe zapisy oznaczają tę samą liczbę (system dziesiętny)

$$243 \cdot 10^1 = 24,3 \cdot 10^2 = 2,43 \cdot 10^3 = 0,243 \cdot 10^4$$

- Dla ujednoczenia zapisu i usunięcia wielokrotnych reprezentacji tej samej liczby, przyjęto tzw. **postać znormalizowaną** zapisu liczby
- W postaci znormalizowanej mantysa spełnia nierówność:

$$B > |M| \geq 1$$

Przykład:

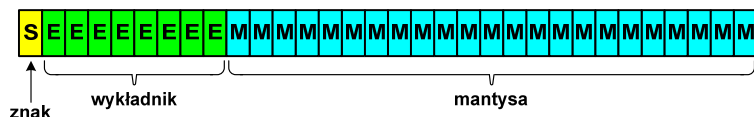
$2,43 \cdot 10^3$ - to jest postać znormalizowana, gdyż: $10 > |2,43| \geq 1$

$0,243 \cdot 10^4$ - to nie jest postać znormalizowana

$24,3 \cdot 10^2$ - to nie jest postać znormalizowana

Liczby zmiennoprzecinkowe w systemie binarnym

- Liczba bitów przeznaczonych na mantysę i wykładnik jest ograniczona

- Wartość liczby L :

$$L = (-1)^S \cdot M \cdot B^E$$

gdzie:

- S - znak liczby (ang. sign), przyjmuje wartość 0 lub 1
- M - znormalizowana mantysa (ang. mantissa), liczba ułamkowa
- B - podstawa systemu liczbowego (ang. base)
- E - wykładnik (ang. exponent), cecha, liczba całkowita

- W systemie binarnym podstawa systemu jest stała: $B = 2$

$$L = (-1)^S \cdot M \cdot 2^E$$

Przesunięcie wykładnika

- Wykładnik zapisywany jest z przesunięciem (ang. **bias**)

$$L = (-1)^S \cdot M \cdot 2^{E-\text{BIAS}}$$

gdzie:

- L - wartość liczby
- S - znak liczby
- M - mantysa
- E - wykładnik
- BIAS - przesunięcie (nadmiar)

- Typowe wartości przesunięcia (nadmiaru) wynoszą:

- formatu 32-bitowy: $2^7 - 1 = 127_{(10)} = 7F_{(16)}$

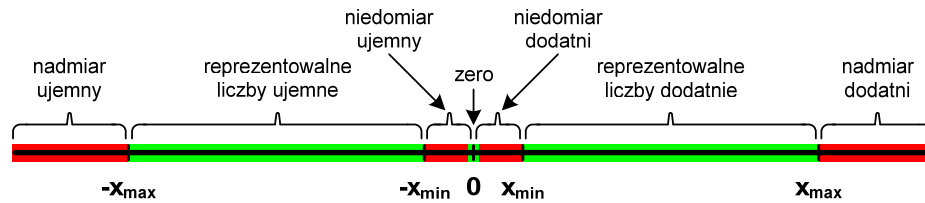
- formatu 64-bitowy: $2^{10} - 1 = 1023_{(10)} = 3FF_{(16)}$

- formatu 80-bitowy: $2^{14} - 1 = 16383_{(10)} = 3FFF_{(16)}$

Zakres liczb zmiennoprzecinkowych

- Zakres liczb w zapisie zmiennoprzecinkowym:

$$\langle -x_{\max}, -x_{\min} \rangle \cup \{0\} \cup \langle x_{\min}, x_{\max} \rangle$$

- Największa i najmniejsza wartość liczby w danej reprezentacji:

$$x_{\min} = M_{\min} \cdot B^{E_{\min}}$$

$$x_{\max} = M_{\max} \cdot B^{E_{\max}}$$

Koniec wykładu nr 4

Dziękuję za uwagę!